

Červenec 2013

Zapojení Vlámů do integrace cizinců: osobní zkušenost z praxe

Alena Čápková

Abstrakt:

Článek pojednává o osobní zkušenosti autorky ze stáže absolvované v rámci programu Grundtvig v belgické organizaci Vormingplus Gent – Eeklo (od září 2012 do března 2013). Autorka v něm podrobněji popisuje koncept ojedinělého integračního programu „Samen inburgeren“, jehož ústřední myšlenkou je zapojení běžných Belgičanů do integrace cizinců.

Úvod

Už na první pohled je belgická společnost velice rozmanitá a pestrá. Není divu, vezmeme – li v úvahu, že zhruba 10 % z jejich skoro 11 milionů obyvatel není původem z Belgie. Necelé dvě třetiny cizinců pocházejí ze zemí EU, zbytek pak ze zemí mimo EU.¹

Nejpočetnějšími přistěhovaleckými skupinami v Belgii jsou Italové, Francouzi a Holanďané, kteří tvoří dohromady přibližně 40% celkové imigrace. Za nimi stojí čtvrtí v pořadí Marokánci, jejichž příchod se datuje už do zlatých šedesátých let 20. století, doby, kdy Belgie byla otevřena přílivu levných pracovníků ze zemí jižní Evropy, subsaharské Afriky a Turecka. Dalšími rychle narůstajícími skupinami jsou Poláci a Rumuni (jejichž počet se za posledních deset let zvýšil 7x a 10x).²

¹ European Statistical System (Eurostat). 2012.

Belgium. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/pgp_ess/news/ess_news_detail?id=125200273&pg_i d=2737&cc=BE_BELGIUM [navštíveno dne 2. 5. 2013]

²Key Figures 2012.Statistical Overview of Belgium, Statistics Belgium, dostupné na http://statbel.fgov.be/en/binaries/Key%20Figures%202012_tcm327-188881.pdf [navštíveno dne 2. 5. 2013]

Jak to vypadá s integrací cizinců ve vlámské části Belgie v praxi?

Ve vlámské části Belgie (Brusel nepočítaje) žije přibližně 6,3 miliónů obyvatel, z čehož v roce 2011 zhruba 7% tvořili cizinci.³ Všichni cizinci starší 18 let, kteří se chtějí usadit ve Vlámku, mají nárok navštěvovat tzv. integrační program (inburgeringstraject). Kromě občanů zemí EU, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska a jejich rodinných příslušníků, absolvují všichni ostatní tento program povinně.⁴ Integrační program se skládá z následujících čtyř částí: základního jazykového kurzu holandštiny, kurzu o praktických aspektech života v Belgii, vedení při hledání práce, studií nebo nabídky kulturního a volnočasového vyžití a osobního vedení.

Samen inburgeren

Před dvěma lety začala vlámská vláda podporovat integraci cizinců také doplňkovým programem **samen inburgeren** (volně přeloženo spolu se integrovat), jenž se snaží do integrace cizinců zapojit běžné Belgičany. Ti se dle konceptu programu na minimálně půl roku dobrovolně angažují jako tzv. koučové cizinců, se kterými se 2 x za měsíc individuálně schází a pomáhají jim lépe proniknout do života vlámské společnosti podle jejich zájmů či aktuálních potřeb. V praxi program samen inburgeren realizují různé organizace či sousedské spolky (s finanční podporou vlámské vlády), které tyto dvojčky koučů a cizinců dávají dohromady. Podle oficiálních informací bylo během dvou let vytvořeno 570 dvojic a do projektu se tedy zapojilo přes 1100 lidí.⁵

Záměrem tvůrců je, aby nově příchozí byli samostatnější, procvičovali si vlámsčinu, v Belgii se cítili jako doma, poznali lidi, blíže se seznámili se zdejší kulturou a zvyky, byli aktivní a integraci brali vážně.⁶

Pravdou je, že pro nově příchozí je mnohdy těžké navázat bližší kontakt s místními a tato iniciativa jim nabízí ideální příležitost k tomu s někým z místních navázat dlouhodobější vztah. I s ohledem na tento argument jsem si na začátku mé stáže myslela, že v mé organizaci bude více zájemců o projekt z řad cizinců. Tím větší bylo mé překvapení, když jsme se v zimě ocitli v úplně opačné situaci, kdy jsme nebyli schopni okamžitě reagovat na zájem ze strany koučů.

Pro tento „paradox“ jsem během rozhovorů s některými zájemci ze strany cizinců našla několik pádných vysvětlení: s ohledem na podobnost názvu a nedostatečnou znalost

---

³Bevolking per nationaliteit per gemeente 01. 01. 2011, Belgium Statistics, publikováno 05. 09. 2012, dostupné na http://statbel.fgov.be/nl/modules/publications/statistiques/bevolking/downloads/bevolking_per_nationaliteit_per_gemeente_01-01-2011.jsp [navštíveno dne 25. 3. 2013]

⁴Z této povinnosti jsou některé skupiny vyjmuty. Více informací dostupných na <http://www.inburgering.be/doelgroep-van-inburgering>

⁵<http://www.sameninburgeren.be/initiatieven> [navštíveno dne 25. 3. 2013]

⁶<http://www.sameninburgeren.be/sameninburgeren> [navštíveno dne 2. 5. 2013]

vlámštiny si cizinci často pletou povinný integrační program s tímto doplňkovým. To vede k tomu, že se při propagaci do projektu sice zapíší, ale hodně jich před jeho začátkem odpadne. Dalším častým argumentem bylo, že si mezitím našli práci a na zapojení se do programu nemají čas.

Během telefonických rozhovorů s cizinci jsme v mé organizaci navíc často čelili problému, že jsme nenašli společný jazyk, kterým bychom se dorozuměli (a to i přesto, že jsme s klienty kromě vlámštiny byli schopni komunikovat dalšími 4 světovými jazyky - francouzsky, anglicky, německy a španělsky). S nedostatečnou znalostí holandštiny zápolí dle naší zkušenosti dvojičky často i v praxi, a řada schůzek se tedy reálně odehrává v jiném jazyce, což je v podstatě proti jednomu ze záměrů celého projektu. I to je ale dle mého názoru lepší, než kdyby se nescházeli vůbec.

Prozatímní hodnocení

Zkušenost s realizací programu *samen inburgeren* v organizaci *Vormingplus Gent – Eeklo* v podstatě koresponduje s prozatímním hodnocením programu ze strany zástupců zapojených organizací v provincii Vlámský Brabant, kteří se v únoru 2013 sešli u kulatého stolu. Z jejich hodnocení vyplývá, že realizace *samen inburgeren* je pro organizace časově náročnější, než by se na první pohled mohlo zdát: nábor a osobní podpora koučů, nábor cizinců, sestavování dvojic, organizace společných a podpůrných aktivit pro dvojičky, atd. - to vše vyžaduje velkou časovou investici bez záruk, že se jim dvojičky podaří nastartovat.⁷

Z březnového hodnocení koučů v organizaci *Vormingplus Gent – Eeklo* vyplynulo, že si každý kouč projekt vykládá po svém – někdo v něm hledá více jazykovou a kulturní výměnu, jiný zase hledá jasnější určení toho, co přesně spadá do role kouče. Pár připomínek zaznělo i k samotné terminologii: výraz „integrační kouč“, koučům samotným připadal lehce přemrštěný a svým způsobem i matoucí. Koučové se domnívají, že v jejich partnerech v projektu může vyvolávat větší očekávání na skutečně profesionální koučovací přístup, než jaká je běžná realita. Na kouče v tomto programu koneckonců nejsou kladeny žádné nároky a jejich zapojení je ryze dobrovolné. Oni sami si připadají být spíše tzv. buddies.⁸

Alternativou, která by zřejmě lépe vystihla realitu, by byl termín mentor. Obdobně ho např. v České republice užívá Centrum pro integraci cizinců v podobném programu nazvaném *Dobrovolník jako průvodce azylantů a cizinců trvale usazených v ČR*. Tento program však zatím funguje ve výrazně menším měřítku než ve Vlámsku: na webových stránkách organizace udává, že má přibližně 20 zapojených dobrovolníků.⁹

---

⁷Zápis ze setkání organizací dne 5. 2. 2013 v Lovani.

⁸Výraz používán pro podobné programy v univerzitním kontextu.

⁹<http://www.cicpraha.org/cs/dobrovolnický-program1/nasi-dobrovolnici.html> [navštíveno dne 26. 3. 2013]

Dzjambo, interkulturní setkávací skupina

Integraci cizinců v Gentu donedávna podporovalo i město. V letech 2011 -2012 jeho finanční příspěvek získala mimo jiné iniciativa **Dzjambo, interkulturní setkávací skupina**, též zaštitěná organizací Vormingplus Gent – Eeklo, realizovaná z větší míry prostřednictvím dobrovolníků. Na rozdíl od programu *samen inburgeren* jde o skupinovou iniciativu, která v Gentu běží už devátým rokem. Přivádí dohromady (ex)nově příchozí cizince a Belgičany, kteří se spolu od listopadu do května pravidelně schází a podnikají různé volnočasové aktivity. Skoro každý týden je něco na výběr. Mezi nejoblíbenější patří vaření a procházky po městě i v přírodě. Letos se aktivit účastnilo více než 100 lidí pocházejících z více než 25 různých zemí.¹⁰ Skupinový charakter této iniciativy s sebou přináší určité výhody. Z nich nejdůležitější je asi to, že ve skupině existuje větší pravděpodobnost, že se člověk seznámí s někým sympatickým, s kým bude mít chuť si povídat. To, že si lidi prostě „nesednou“, je naopak častým důvodem rozpadu dvojic z programu *samen inburgeren*.

Závěrem

Na závěr bych chtěla dodat, že i přes všechny menší či větší obtíže, se kterými se organizace setkávají v počáteční fázi realizace programu *Samen inburgeren*, mi koncept této integrační iniciativy přijde velice nosný a aplikovatelný i v jiných zemích. Důležitou motivační roli pro potenciální zapojené organizace samozřejmě hraje finanční podpora ze strany zodpovědné státní autority.

O autorce

Alena Čáповá absolvovala bakalářské studium Mezinárodních teritoriálních studií na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy a magisterské studium Evropských studií tamtéž. Od září 2012 do března 2013 absolvovala Grundtvig stáž v organizaci Vormingplus Gent – Eeklo. V současné době žije střídavě v Antverpách a v Praze a pracuje jako školitelka neformálně vzdělávacího programu EU Mládež v akci.

---

¹⁰Afganistán, Arménie, Ázerbájdžán, Belgie, Burundi, České republiky, Čečensko, Dominikánské republiky, Čína, Gambie, Irák, Írán, Kamerun, Kongo, Nizozemsko, Ukrajina, Pákistán, Polsko, Portugalsko, Rusko, Rumunsko, Rwanda, Španělsko, Sýrie, Thajsko, Turecko a Uzbekistán.